

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A PARTNERSÉG (PPP) SZEREPÉNEK VÁLTOZÁSA A KÖZPÉNZÜGYEK JOGÁBAN

Dr. Varga Judit

Témavezető: Prof. Dr. Horváth M. Tamás DSc, tanszékvezető egyetemi tanár

DEBRECENI EGYETEM
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Debrecen, 2016

1. A doktori értekezés előzményei és célkitűzései

Megfigyelhető a történelem során, hogy főszabály szerint az államok direkt, illetve indirekt módon egyre több közösségi szükséglet kielégítésében működtek közre, eme folyamat a jóléti államok létrejöttével és virágzásával a XX. század közepére érte el tetőpontját Nyugat-Európában, mikor is eme államok direkt, azaz közvetlen részvétele a közfeladatok ellátásában a leginkább kiterjedtnek tekinthető. A polgárok állammal szemben támasztott elvárásai a közösségi szükségletek kielégítésében a XX. század második felére is megmaradt, ám a világgazdasági folyamatok, s az egymást egyre kisebb időközönként érő, egyre kevésbé előre jelezhető gazdasági válságok nem tették lehetővé az állam változatlan formában és mértékben való jelenlétét a közösségi igények kielégítésében. Előbbi folyamatot erősítette a globális gazdaság kialakulása, mely a versenyhelyzet megőrzéséhez a folyamatos gazdasági növekedést várja el a benne résztvevőktől, így az államoktól is, melyek gazdasági fejlődési és fejlesztési potenciálját nem csekély mértékben veti vissza a költségvetési kiadások jelentős hányadát felemésztő közfeladatok finanszírozása. Előbbi folyamatokra válaszul a XX. század második felében kezdődött meg az alternatív közfeladat-ellátási lehetőségek – mint kiszervezés, kiszereződés, közfeladat-ellátási megállapodások, köz-magán partnerség (vagyis PPP), támogatások, díjpolitika és így tovább – kidolgozása, s terjedése, mely lehetőséget teremtett más, államon kívül szereplők, s azok forrásainak becsatornázására a közösségi szükségletek kielégítésébe. E folyamat összefügg az állami szerepek újragondolásával, szervesen kapcsolódik az 1970-es években kibontakozó (új) közmenedzsment mozgalomhoz, s az általa közvetített menedzseri eszközökhöz, melyek állami feladatellátásba csatornázásával igyekeztek az állam és szervezetrendszerének, valamint feladatellátásának hatékonyságát, eredményességét és gazdaságosságát fokozni. Napjainkra eme alternatív, illetve menedzseri eszközök szervesen beépültek az állami feladatellátás struktúrájába.

Kutatási céloom a PPP (Public-Private Partnership), vagyis a köz- és magánszektor közti partnerség mint alternatív közfeladat-ellátási eszköz vizsgálata volt *pénzügyi jogi, közpénzügyi* aspektusból. A közpénzügyeket az államháztartás fogalmához képest tágabban definiálom, abba beleértve a szűk értelemben vett államháztartási alrendszereket, s azok mellett azon szereplőket is, melyek az állammal együttműködve – akár szerződéses formában, akár állami gazdasági részesedés révén – részt vesznek költségvetési és saját források felhasználása útján a közösségi igények kielégítésében.

Az értekezés *tárgyát* a PPP, mint közfeladat-ellátási eszköz, annak alkalmazásában rejlő lehetőségek és ellentmondások, valamint a jogintézmény gazdasági és társadalmi igényekhez való alkalmazkodásának potenciálja adja. Lényeges, hogy a témát érintő eljárásjogi kérdések nem képezi a dolgozat tárgyát.

A *kutatás földrajzi értelemben* az Európai Unió államaira fókuszált, az Unió, mint nemzetközi együttműködés témát érintő szerepét vizsgálta. Külön hangsúlyos a jogintézmény magyarországi, mint rendszerváltó európai állam általi alkalmazásának vizsgálata. A *kutatás időbeli dimenziója* nemzetközi, azaz uniós síkon 1990-től, hazai vonatkozásokat illetően pedig 2004-től – az első kifejezetten PPP konstrukció létrejöttétől – 2016. július 31-ig tart.

A dolgozat fókuszában álló téma *aktuális*, hisz szerződések, s szerződéses együttműködések nélkül az állami feladatellátás napjainkra elképzelhetetlen volna. Bár hazánkban a 2008-as gazdasági válságot követően, kiemelten 2010 után a dolgozat tárgyát adó jogintézmény (PPP) támogatottsága megszűnt, ennek ellenére vannak működő projektek, illetve sajátos tartalommal a mai napig születnek ilyen közösségi igényeket kielégítő hosszú távra szóló szerződések nemcsak Magyarországon, hanem az Európai Unió tagállamaiban, illetve globális szinten más, Európán kívüli országokban is.

A PPP szerződéseket, mint közfeladat-ellátási alternatívát elsődlegesen *pénzügyi jogi* aspektusból vizsgálom, de a téma *interdiszciplináris jellege* okán a feldolgozás során más jogágak (polgári jog, közigazgatási jog) és más tudományok (közgazdaság-tudomány, politikai filozófia, közmenedzsment) eredményeinek, fogalomkészletének felhasználására is szükség volt. A jogágak és tudományterületek pénzügyi jogon és közpénzügyeken túli kiterjesztésére a téma feltárásához szükséges mértékben került sor, a tárgyalt jogintézmény létrejöttének, céljainak, alkalmazásának és az abban rejlő ellentmondások megértésének érdekében.

A kutatás során felvetett hipotézisek a következők:

1. *A PPP szerződések speciális jogintézmények, melyek számos területen alkalmazhatók közösségi szükségletek kielégítésére.*
2. *A PPP szerződések komplex megállapodások, melyek polgári jogi gyökerekkel bírnak, de egyoldalú kötelezési elemeket is tartalmaznak, így közigazgatási jogi jellemzőkkel is rendelkeznek.*

3. *Mivel az egyes szerződések többféle tartalommal tölthetők fel, a PPP kontraktusoknak is számos típusa létezik.*
4. *A polgári jogi és közigazgatási jogi jellemzők egyidejű jelenléte, és a jogintézmény más típusjegyei miatt gyakorlati alkalmazása nem mentes az ellentmondásoktól s a kihívásoktól.*
5. *A PPP nem hagyományos, hanem újszerű, alternatív közfeladat-ellátási lehetőség, melyet az állami szerepfelfogás átalakulása és a világgazdasági milió megváltozása miatt a központi költségvetésre háruló nyomás hívott életre.*
6. *Amennyiben a PPP egy hosszú távon életképes jogintézmény, akkor képes az őt életre hívó közösségi igények megváltozásához alkalmazkodni.*

2. A doktori értekezés szerkezete

Az értekezést három részre, s összesen tizenkét fejezetre tagoltam. Mindegyik rész négy-négy fejezetre oszlik. Az *első rész* az „*Elméleti alapok*” címet kapta, mivel az ehhez tartozó első négy fejezetben a dolgozat fogalmi, elméleti megalapozását és közpénzügyi, polgári jogi, közigazgatási jogi, valamint Európai Unió relevanciáinak bemutatását tűztem célul.

A dolgozat *első fejezetében* a PPP fogalmát kutattam. A nemzetközi szakirodalom tanulmányozását követően megállapítottam, hogy a PPP szerződések fő jegyeinek felsorolása adja az angolszász államokban kialakult eme ügyletek azon fogalmát, mely a vizsgált államok körében elfogadott, s mely igen tágan határozza meg a jogintézmény definícióját, gyűjtőfogalmat hozva ezzel létre. A kutatások eredményeként úgy vélem, hogy a *PPP gyűjtőfogalom, mely integrál valamennyi köz- és profitorientált magánszektorbeli alany¹ között, hosszabb távra (több évre), közfeladat-ellátási céllal létrejött kontraktus.* A fogalom tágabb annál, mint ahogy azt a hazai jogirodalom használja. A definíció meghatározását követően sorra vettem e szerződések lehetséges tipizálási metódusait, majd pedig vizsgáltam a PPP-ben rejlő potenciált, vagyis a jogintézmény alkalmazásának lehetséges előnyeit,

---

¹ Értve alattuk olyan alanyokat, melyek nem közpénzből gazdálkodnak, s fő motivációjuk a gazdasági haszon szerzése.

hátrányait, melyek mindegyike összefüggésbe hozható e szerződések két jellemzőjével vagy a hosszú szerződési idővel (15–25 év) és/vagy azzal a körülménnyel, hogy e szerződések útján profitorientált magánszektorbeli alanyok lesznek bevonva a közfeladatok ellátásába.

A *második fejezetben* a PPP közpénzügyi vonatkozásait mutattam be. Alternatív közfeladat-ellátási eszközön kívül vizsgáltam a PPP-t e fejezetben, mint tágabb értelemben vett privatizációs megoldást, hisz egy-egy PPP megállapodás aláírása esetén a kormányzati szerepvállalás csökkenésére, és ezzel egy időben a magánszektor előtérbe kerülésére lehetünk figyelmesek a közfeladatok ellátása során. A PPP a helyi gazdaságfejlesztés egyik eszközeként is szemlélhető, hisz e szerződések a települések fejlődését meghatározó tényezőkként² is felfoghatók, mivel egy-egy általuk megvalósított infrastrukturális beruházás (pl. utak, vasutak, oktatási vagy egészségügyi létesítmények) alapvetően képes befolyásolni a helyi gazdasági környezet alakulását, egyrészt például a munkahelyek teremtése révén vagy a gazdasági struktúra átalakításával (pl. tudásközpontok, kutatási parkok létesítése útján; gyors szállítási, utazási lehetőségek biztosítása révén), ily módon hozzájárulhatnak az életszínvonal emelkedéséhez is. Másrészt képesek befolyásolni a települések képét, illetve építészeti-műszaki értékeit. A PPP, mivel gyakran 15–25 évre írja alá az állam nevében szerződő fél, hosszú távú állami kötelezettségvállalás is. E több évre létrejövő kontraktusok a költségvetés hosszú éveken át jelentkező kiadásait képezik, korlátozva az aktuális döntéshozó pénzügyi mozgásterét. Azaz az aktuális kormányzatok mozgásterét a korábbi kormányzat(ok) által meghozott döntések determinálják. Éppen ezért úgy gondolom, hogy különösen lényeges, hogyan is szabályozza az állam e szerződéseket. A vonatkozó hazai szabályanyag bemutatása így elkerülhetetlen volt. A PPP továbbá a vagyongazdálkodás potenciális eszközeként is felfogható. PPP konstrukcióban megvalósuló infrastrukturális beruházások tipikusan az állam által felvállalt közszükségletek kielégítését segítő létesítmények tulajdonjogának megszerzését szolgáló megoldások, melyek során az állam oldalán nem jelentkezik azonnal, egy összegben valamennyi költség, de a létesítmény majdhogynem rögtön rendelkezésre áll, s idővel az állami vagyon részét képezi, illetve képezheti, s ezzel alkalmas a közvagyon bővítésére, megújítására, így növelésére, illetve előbbi vagyonelemek piaci alapú hasznosítására. A második fejezet igazolja, hogy a PPP egy sokarcú intézmény, mely számos közpénzügyi kérdéssel áll kapcsolatban, s így vizsgálata is több aspektusból képzelhető el.

A *harmadik fejezetben* a PPP polgári jogi és közigazgatási jogi vonatkozásait ismertettem. A PPP tekintve, hogy szerződéses ügylet a polgári jog módszerével szabályozza

---

² EHLEITER József, *Urbanisztika és regionalitás*, HvgOrac, Budapest, 2007, 77–81.

a részes felek közti viszonyokat, e szerződés elemei között azonban fel-felbukkannak a közigazgatási jog által alkalmazott egyoldalú kötelezési elemek. E fejezet célja, hogy kibontsa, melyek azok az okok, amely miatt a PPP-t mint atipikus szerződést a polgári jog, és mint közigazgatási szerződést a közigazgatási jog is érdeklődési körébe vonja.

A dolgozat *negyedik fejezetében* a PPP Európai Unió relevanciáit vizsgáltam, ám az uniós szinten megfigyelhető jelenkori trendeket nem a negyedik fejezetben, hanem a dolgozat harmadik részében mutattam be. E negyedik fejezetben kapott volna helyet a jogintézmény uniós szintű szabályozása, ám az egyelőre hiányzik. A születő PPP szerződésekre az Európai Unió közbeszerzésekre, illetve koncessziós szerződésekre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni, az Alapító Szerződésekben foglalt alapelvekre, s az Európai Unió Bírósága által kidolgozott esetjogra tekintettel. Bár a közvetlenül PPP-re vonatkozóan kimunkált szabályanyag hiányzik uniós szinten, nem eredménytelen a Bizottság, az Európai Beruházási Bank és az Európai PPP Szakértői Központ PPP kapcsán kifejtett tevékenysége. Előbbi uniós intézmények tevékenységét és annak eredményét e negyedik fejezetben tekintetem át.

A dolgozat *második részében*, mely a „Az egyes közfeladat-ellátási területek és a PPP” címet viseli, meghatározott közfeladat-ellátási területeken, így a közösségi közlekedés (*ötödik fejezet*), az oktatás (*hatodik fejezet*) és a büntetés-végrehajtás (*hetedik fejezet*), vettem górcső alá a PPP alkalmazásának hazai és uniós tapasztalatait, gyakorlatát. Az adatok hozzáférhetősége miatt választottam a korábban felsorolt közfeladat-ellátási területek. A második részbe illeszttem továbbá a hazai helyi önkormányzati PPP beruházásokat bemutató *nyolcadik fejezetet* is. E szerkezeti megoldásnak az oka, hogy a magyar önkormányzati PPP beruházások bemutatása úgy gondolom, nem kerülhető meg a dolgozat témája kapcsán, különösen azért, mert az ott szerzett tapasztalatok roppant tanulságosak. Ám e beruházások sem az első rész elméleti alapozásába, sem a harmadik részbe nem voltak beilleszthetők.

A dolgozat harmadik, egyben záró része „A jogintézmény jelene” címet kapta, amelyben a PPP-vel kapcsolatos aktualitásokat gyűjtöttem össze. A *kilencedik fejezetben* az Európai Unió által finanszírozott uniós tagállamokban kötött PPP ügyletek kapcsán megfigyelhető trendeket vettem górcső alá. Vizsgáltam, hogy az Európai Beruházási Bankon keresztül az Unió milyen közfeladat-ellátási területeken aláírt PPP szerződések finanszírozásához járult hozzá, hogy hány darab ilyen szerződés született, és milyen mértékben vett részt ezek finanszírozásában az EU. A hozzáférhető statisztikai kimutatások segítségével az is vizsgálható volt, hogy jellemzően mely államok éltek a PPP eszközeivel. Továbbá az Európai Unió Horizont 2020

Keretprogramjának bemutatása is lényeges a témát illetően e fejezetben, mely Keretprogram azzal, hogy a PPP-t a kutatás-fejlesztés és innováció elősegítése, így az aktuális, s egyben globális gazdasági, illetve társadalmi kihívások megoldásának szolgálatába állítja³ – nem elsősorban infrastruktúra-létesítésre használja – egyben újragondolja és kiszélesíti a PPP alkalmazásának lehetőségeit.

A *tizedik fejezetben* az ezredforduló után a PPP-ből, azok alternatívájaként kialakult, a közfeladat-ellátási célt szolgáló köz- és közszektor közötti együttműködést, vagyis a *Public–Public Partnership* (PuP) megállapodást ismertettem. Ezekben a szerződéseken két vagy több közszektorbeli szervezet együttműködéséről van szó, mely együttműködés szolidaritáson alapul, s valamelyik, közfeladatot ellátó partner kapacitásának, illetve hatékonyságának fejlesztését szolgálja, azzal a nem titkolt céllal, hogy kiküszöbölje a PPP állam számára kedvezőtlen tulajdonságait. A PPP-ből kialakult PuP ügyletek célja, hogy új lehetőséget biztosítsanak a közszektorbeli alanyok számára a közösségi igény-kielégítés során keletkező költségek lefaragására, illetve az állami feladatellátás eredményességének fokozására.

A *tizenegyedik fejezetben* a PPP hazai továbbélésére például szolgáló egyes stadionépítési projekteket tekintettem át, ugyanis sajátos alakváltozatban tűnik fel hazánkban a PPP a stadionépítési beruházásokban, hisz egyes ilyen építkezések esetén az állam egy másik közszektorbeli alannal, tipikusan helyi önkormányzattal szerződik, ugyanakkor nem egy esetben az operatív feladatok ellátására állami vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő gazdasági társaságokat hoz létre. Ilyen formában az állam⁴ egy profitorientált gazdasági szereplővel köt megállapodást, mely a saját (vagyis az állam) tulajdonában áll. A szerződéses feleket nézve mondhatnánk, hogy PuP ügyletekről van szó, hisz végeredményben a közszektor a közszektorral szerződik, ám a közszektor profitorientált formában tűnik fel egyes stadionépítéseknél, így ugyanúgy viselkedik, mint bármelyik másik profitorientált magánszektorbeli alany, vagyis a kiiktatni szándékozott gyengeségei a PPP szerződéseknek megmaradnak, sőt újak is belépnek, mint az állammal szerződő fél kiválasztása során a versenyeztetés elmaradása.

A dolgozat utolsó, *tizenkettedik fejezetében* a PPP-vel szemben a XX. század végére, XXI. század elejére megfogalmazott kritikai észrevételeket vizsgáltam meg. A kritikákat külön-külön, s egymással összefüggésben is vizsgálat tárgyává tettem, s az eddigi kutatások

---

³ CSÜRÖS Gabriella, *Gazdaságpolitikai együttműködés az Európai Unióban – Új utakon?* In: Pro Futuro, 2012, 2. évf., 2. sz., 36–37.

⁴ Az állam alatt értem a központi, illetve helyi önkormányzatokat is.

eredményeként összegyűjtött ismeretek birtokában reflektáltam rájuk, megerősítettem, illetve cáfoltam azokat.

3. A kutatás módszertana

A téma feltárása során összehasonlító, analitikus, történeti és teleologikus *módszert* alkalmaztam. A könyvtárkutatás az értekezés elkészítése folyamán felhasznált hazai és nemzetközi szakirodalom feltárása során elkerülhetetlen volt. Ugyanakkor a dolgozat tárgyának kutatását különböző nemzetközi és hazai szervezetek (mint Európai Beruházási Bank, Európai PPP Szakértői Központ, Állami Számvevőszék) hivatalos weboldalairól letölthető értékes és hasznos publikációk, statisztikai adatsorok, valamint jelentések is nagyban segítettek.

A vonatkozó uniós gyakorlat az Európai Bizottság, az Európai Központi Bank, az Európai PPP Szakértői Központ, valamint az Eurostat dokumentumainak, statisztikai kimutatásainak tanulmányozását követően vált megismerhetővé.

A dolgozat tárgyát adó téma hazai szabályozásának feltárása során a jogszabáylelemzés módszerével éltem, mely szabályanyag megismerése nem korlátozódott csak a szűkebb értelemben vett pénzügyi jogi normaanyagra. A téma jellegére tekintettel a szabályozási környezet megismeréséhez szükséges mértékben polgári jogi, közigazgatási jogi, illetve alkotmányjogi szabályozási kérdések vizsgálatára is szükség volt.

A statisztikai adatgyűjtés, illetve költségvetési és zárszámadási törvényekből kivonatolt információk feldolgozásakor az analitikus módszer dominált a munkám során. Az így gyűjtött információkból készítettem a dolgozat tartalmát magyarázó, szemléltető táblázatok, grafikonok jelentős részét, melyeket vagy a dolgozat törzsszövegébe építettem, vagy mellékletként csatoltam a munkához.

A dolgozat első, második fejezetében több esetben deduktív módszerrel dolgoztam. Az értekezés ötödik, hatodik és hetedik, valamint nyolcadik fejezeteiben gyakran hívtam segítségül az induktív módszert is.

Lényeges a dolgozat második része kapcsán az, hogy a különböző államok és nemzetközi szervezetek eltérően értelmezik a PPP fogalmát, így nem ugyanazon szerződések halmazát értik a kifejezés alatt, és a legtöbb esetben a dolgozat első fejezetében meghatározott gyűjtőfogalomhoz képest szűkebb PPP fogalmat alkalmaznak. Ezért más-más ügyletek kerülnek feltüntetésre az egyes államok, illetve nemzetközi szervezetek statisztikai

adatsoraiban, így azok legfeljebb trendek, tendenciák bemutatására alkalmasak, s nem pontos összehasonlításra. Eme fenti körülmények a dolgozat empirikus kutatásait kényszerpályára terelték, mert hiába szerettem volna a tág gyűjtőfogalom szerint vizsgálni a PPP szerződéseket, ha az ehhez szükséges adatsorok hiányoznak, s ha – nagyon fontos a feltételes mód használata – egyáltalán rendelkezésre is állnak az egyes közfeladat-ellátási területen statisztikai kimutatások, azok valamilyen szűkítéssel élnek, s így csak a szűkebb értelemben vett PPP alkalmazásának vizsgálatát teszik lehetővé az egyes közfeladat-ellátási területeken. A fentiek miatt van az, hogy még a dolgozat első része a PPP tágan értelmezett fogalmát határozza meg, s ismerteti, addig a dolgozat második része, mely az egyes közfeladat-ellátási területeken alkalmazott PPP ügyletek vizsgálatát tűzte ki célul, kénytelen a rendelkezésre álló statisztikai adatsorok és az államok, s nemzetközi szervezetek által alkalmazott szűkebb definíció keretei között mozogni, vagyis azokat az ügyleteket vizsgálni, melyeket az államok, a nemzetközi szervezetek és előbbieik által vezetett statisztikai nyilvántartások PPP-ként tartanak számon.

A dolgozat második részében – a büntetés-végrehajtási infrastruktúra körében alkalmazott PPP-k kutatása során – lehetőségem volt az interjú eszközével élni. Az oktatási területen megkötött ilyen ügyletek esetén pedig az interjú készítésén túl, módomban nyílt egy konkrét szerződés tartalmát megismerni, s azt elemezni, melynek eredményeit – az üzleti titkok tiszteletben tartása mellett – a dolgozatba beépítettem.

Az értekezés tárgyának interdiszciplináris jellege miatt a pénzügyi jogon kívül más jogágak (polgári jog, közigazgatási jog) és más tudományok (közgazdaságtudomány, politikai filozófia, közmenedzsment) eredményeinek és fogalomkészletének felhasználására is sor került.

4. Az értekezés új tudományos eredményei

A dolgozat eredményeit a kutatás elején megfogalmazott hipotézisekhez kapcsolva mutatom be.

1. A PPP szerződések speciális jogintézmények, melyek számos területen alkalmazhatók közösségi szükségletek kielégítésére.

Ahogy azt az értekezés második részében bemutattam, a PPP-t több közfeladat-ellátási területen alkalmazták, illetve alkalmazzák a vizsgált államok, elsősorban előbbi feladatok ellátásához szükséges infrastruktúra biztosítása érdekében. A dolgozat a közösségi közlekedés, oktatás, büntetés-végrehajtási és a hazai helyi önkormányzati PPP konstrukciók révén a települési sport infrastruktúra fejlesztése során született ilyen szerződések alkalmazásába, s annak tapasztalataiba enged bepillantást. Valamennyi bemutatott közfeladat-ellátási területen a jelentős költségigényű beruházások megvalósításának eszközeként használták az államok a PPP-t. Gondoljunk akár a közúti, vasúti, vízi vagy légi közlekedést szolgáló létesítményekre, a kollégiumi beruházásokra, a börtön- vagy a települési sport infrastruktúra fejlesztését szolgáló projektekre. Az államok célja minden esetben a közfeladatok ellátását szolgáló, sokszor leromlott létesítmények állagának javítása, esetleg hiányzó infrastruktúra pótlása volt olyan módon, hogy az a központi (vagy helyi önkormányzati) költségvetés kiadásai oldalát minél kisebb mértékben terhelje meg az egyes években. A PPP a költségvetési terhek mérséklésére alkalmas eszköz lehet, hiszen az államot nem egy összegben, egyszerre terheli meg egy-egy infrastruktúra költsége, hanem időben – 15–25 évre – elnyújtva. Ráadásul a közpénzeken kívül a közszektorral szerződő profitorientált magánszektorbeli alanyok forrásai is bevonásra kerülnek az egyes beruházások finanszírozásakor.

A kutatások során nyilvánvalóvá vált továbbá, hogy nem csak a bemutatott, hanem más közfeladat-ellátási területeken is, mint vízszolgáltatással, energia-ellátással, hulladékszállítással kapcsolatos projektek vagy csatorna beruházások esetén is alkalmazzák a PPP-t. E feladat-ellátási területeken elsősorban a fejlődő világ államaiban – mely országok nem képezték a vizsgálatok tárgyát – élnek a PPP-vel, ahol az említett feladatok ellátása gyengén megszervezett vagy hiányzik, s az ahhoz szükséges infrastruktúra kiépítése töredékes vagy elmaradt.

Az Európai Unió Horizont 2020 Keretprogramja, melyet az értekezés harmadik részében mutattam be, kiszélesíti a PPP alkalmazásának lehetőségeit azzal, hogy nem korlátozza annak használatát az infrastrukturális beruházásokra, hanem az aktuális és sok esetben globális gazdasági, illetve társadalmi kihívások megoldását célzó kutatás-fejlesztés finanszírozási eszközeként hasznosítja.

2. A PPP szerződések komplex megállapodások, melyek polgári jogi gyökerekkel bírnak, de egyoldalú kötelezési elemeket is tartalmaznak, így közigazgatási jogi jellemzőkkel is rendelkeznek.

Az empirikus kutatások eredményeként kijelenthető, hogy tipikusan egy átfogó, együttműködési szerződés az, mely a PPP szerződés gerincét adja, összegyűjti s rendszerezi az azt felépítő egyes szerződéseket, valamint azok egymáshoz való viszonyát tisztázza. Ilyen PPP-t felépítő kontraktusok lehetnek a földhasználati jogot alapító szerződés, a bérleti szerződés, az üzemeltetési szerződés, melyek külön-külön, de egymással összefüggésben, s összhangban lesznek tartalommal feltöltve. Előbbiek a legtöbbször az együttműködési szerződés mellékleteiként tűnnek fel. Ezért is állítható az, hogy a PPP szerződéskomplexum.

A PPP elsődleges polgári jogi vonatkozása, hogy kötelemről, egészen konkrétan egy speciális szerződéskomplexumról⁵ beszélhetünk esetükben, mely szerződéskomplexumot egyes atipikusnak (pl. koncessziós szerződés, lízing stb.), illetve tipikusnak tekinthető (pl. adásvétel, bérlet, vállalkozási szerződés stb.) szerződések építik fel. Ilyen formában főszabály szerint rendelkezik a PPP is a polgári jogi kötelek sajátosságaival.

A PPP ügyletek ráadásul remek például szolgálnak a szerződések jogában megfigyelhető XX. századi tendenciákra is, mint a relatív szerkezet bomlása, a szerződési típusok oldódása – hisz egyes PPP ügyletek atipikus szerződések, még mások a vegyes szerződések alcsoportjába tartoznak, ám ez kontraktusról kontraktusra vizsgálendő – a szerződések gazdaságszervező jellegének erősödése, a jogharmonizációs törekvések előtérbe kerülése, a kógencia térhódítása, illetve az állam, mint szerződéses fél szerepének erősödése.

A PPP azonban nemcsak, mint polgári jogi szerződés érdekes, hanem mint közigazgatási szerződés is, amely ügyletek megjelenése maga is tekinthető előbbi tendenciák egyik manifesztumának. A közigazgatási szerződések azok a kontraktusok, melyekben a közjogi és magánjogi sajátosságok összekapcsolódnak, vegyülnek, s mely megállapodásokat valamely közigazgatási szerv köti meg – az állam nevében – feladatai ellátás érdekében, más, nem állami szervekkel, illetve jogalanyokkal. A szerződés közvetett tárgya és az egyik szerződő fél – az állam – speciális jellege miatt beszüremkednek az ügyletbe az egyoldalú kötelezési elemek.

---

⁵ HUGHES, Owen E., *Public Management & Administration. An Introduction*, Palgrave Macmillan, New York, 2012, 154–157.

3. Mivel az egyes szerződések többféle tartalommal tölthetők fel, a PPP kontraktusoknak is számos típusa létezik.

Az értekezés első fejezetében megadott definícióban a PPP-t gyűjtőfogalomként definiálom, mely magába foglal valamennyi a köz- és magánszektorbeli partnerek között, hosszabb távra (több évre), közfeladat-ellátási céllal létrejött megállapodást. E megállapodások több közfeladat-ellátási területen alkalmazhatók – ahogy azt az első számú hipotézis kapcsán kifejtettem –, s az egyes megállapodások több szerződésből épülnek fel. Az egyes PPP ügyletek szerződések komplex rendszereként foghatók fel. A szerződő felek a PPP ügyletet felépítő szerződéseket – mely szerződések köre is eltérő beruházásonként – projektről-projektre szükségszerűen változó tartalommal töltik fel. Előbbiek miatt a PPP szerződéseknek számos fajtája létezik, melyek tipizálása több szempont szerint lehetséges. Csoportosíthatók a szerződések a magánszektorbeli alany közfeladat-ellátásba való bevonásának mértéke, a megállapodások tárgya, a szolgáltató és a (létrehozott vagy felújított) vagyonelem feletti kontroll jogosultjának személye, a beruházás finanszírozásának módja, a szolgáltatás igénybevevőinek személye alapján, a magánszektorbeli fél bevételeinek forrása, a szerződési idő végén a vagyon tulajdonjogának sorsa szerint vagy az alapján is, hogy milyen privatizációs megoldásra kerül sor, illetve, hogy zöld- vagy barnamezős beruházásról van-e szó.

PPP szerződések típusainak és csoportosítási lehetőségeinek tanulmányozását követően – felismerve, hogy a tárgyalt kontraktus sokszínűsége, s így a kategóriaképzés lehetőségeinek száma okán; valamint abból a tényből kifolyóan, hogy a jogintézmény számos egyéb jogtudományi és társadalomtudományi kérdéshez is kapcsolódik, s emiatt számtalan nézőpontból vizsgálható –, levonható a következtetés, hogy olyan csoportképzési megoldás, mely egyidejűleg képes rendszerbe foglalni valamennyi ilyen szerződést, valamennyi szempont alapján, nem felállítható. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy az eddigi, vagyis csak az infrastrukturális beruházásokra és az azokhoz kapcsolódó szolgáltatásokra fókuszáló csoportosítási nézőpont a gyakorlat által meghaladottá vált, hisz megjelentek olyan jószágok előállítását célzó PPP szerződések, melyek nem igénylik kizárólagosan a szerződés tárgyául szolgáló cél elérése érdekében külön létesítmény felállítását, például tudásfejlesztés, versenyképesség növelés.⁶ Úgy gondolom, hogy a PPP megállapodások létesítményigény

---

⁶ Lásd Horizont 2020.

alapján is csoportosíthatók, mely tipizálási megoldásra nem találtam példát a nemzetközi és a hazai szakirodalomban, ezért azt igyekeztem pótolni.

4. A polgári jogi és közigazgatási jogi jellemzők egyidejű jelenléte, és a jogintézmény más típusjegyei miatt a PPP gyakorlati alkalmazása nem mentes az ellentmondásoktól s a kihívásoktól.

A PPP-t, mint atipikus szerződést egyrészt a polgári jog, az ügyletekben jelen lévő egyoldali kötelezési elemek miatt pedig másrészt a közigazgatási jog is vizsgálatának tárgykörébe vonja. Az egyoldalú kötelezési elemek jelenlétét a szerződés közvetett tárgyának: a közfeladat-ellátásának realizálása, valamint a szerződésben részes egyik fél: a közszektorbeli alany speciális jellege, indokolja. A polgári jogi és közigazgatási jogi sajátosságok miatt fellépő problémás kérdés lehet egyrészt a felmerülő jogviták elbírálására jogosult bíróság meghatározása. Másrészt kérdés lehet, hogy az állam, mint szerződéses fél polgári jogi jogviszonyban fennálló jogképessége különbözik-e az összes többi jogi személy jogképességétől?

A jogvitákban eljáró bíróság kijelölésére a hazai joggyakorlat több lehetőséget dolgozott ki. (Lásd bővebben az értekezés 3.3.2.2 alfejezete.) A kimunkált bírói joggyakorlatnak azonban PPP esetén kevés relevanciája van tekintve, hogy a felek a szerződésben rendelkeznek a jogvita esetén eljárni jogosult bíróságról. Csupán az eljárni jogosult bíróság kijelölésének elmaradása esetén volna lényeges a kialakult joggyakorlat. Ám kis valószínűséggel marad ki e szerződésekből egy olyan lényeges kérdés tisztázása, mint a felmerülő jogvita során eljáró bíróság meghatározása.

Az állam polgári jogi jogviszonyban fennálló jogképessége kapcsán szintén nem beszélhetünk egységes álláspontról. (Lásd bővebben a dolgozat 3.2.3 alfejezete.) Gárdossal egyetértve úgy gondolom, hogy a gazdasági élet egésze, az állammal szerződéses viszonyba kerülő jogalanyok számára csak az biztosíthatna tiszta helyzetet, ha az állam belső viszonyait szabályzó költségvetési, államháztartási normák érvényesülését, mely az állam szerveire, szervezeteire, s nem kívülálló, külső szereplőkre nézve keletkeztetnek kötelezettségeket, elváltatjuk az állam polgári jogi jogviszonyaitól.⁷ Ebben az esetben az állam nem hivatkozhatna arra, ha szerződésben vállalt kötelezettségeitől szabadulni szeretne, hogy a

---

⁷ GÁRDOS István, *A Metró-per és az állam jogi személyisége*, 1999. Forrás: http://www.gbmt.hu/pdf/publik_1.pdf (2015.12.30.)

kötelezettség fedezete nem áll rendelkezésre, hisz az kizárólag az ő érdekkörében keletkezik, neki felróható. A szükséges források előteremtése az állam kötelezettsége, melyet belső viszonyait szabályozó jogi normáknak eleget téve kell(ene), hogy biztosítson.

A PPP-vel összefüggésben felmerülő problémás kérdések nem csak a polgári jogi és közigazgatási jogi jellemzők keveredésével függnék össze. Vannak olyan kihívások melyek arra vezethetők vissza, hogy (1) hosszú távra születő szerződésekkel állunk szemben, melyek révén (2) profitorientált magánszektorbeli alany(oka)t vonunk be a közfeladatok ellátásába. A magánszektorbeli alany jelenlétével függ össze a felek közötti kommunikáció nehézsége, hisz a magánszektorbeli és a közszektorbeli alanyok ritkán beszélnek egy „nyelvet”, mivel különbözők az érdekeik, eszközeik, preferenciáik. A magánszektorbeli alany jelenléte a transzparenciát, a közpénzfelhasználás átláthatóságát sem segíti elő akkor, amikor az üzleti titkokra hivatkozással nem szolgáltat adatot a költségvetési támogatások felhasználásáról. A hosszú időtáv pedig különösen a felmerülő politikai és gazdasági kockázatok miatt jelenthet problémát. Politikai kockázat alatt értve, hogy a *politikai váltógazdaságból* kifolyólag míg az egyik kormányzat hosszú időre elkötelezi magát valamilyen fejlesztési cél mellett, s aláírja a vonatkozó PPP megállapodást, addig arra már nincs garancia, hogy a szerződési idő végig ugyanez a politikai vezetés marad hatalmon. Amennyiben a szerződés aláírása után történik változás a politikai vezetésben, előállhatnak problémák. Meglehet ugyanis, hogy az újonnan hatalomra került kormányzat céljaival, prioritásaival nem, vagy csak nehezen egyeztethető össze a korábbi vezetés hosszú távú elköteleződése. Ha ez a helyzet, akkor az új vezetés költségvetési mozgásterének korlátozását látja az aláírt szerződésekben, s ennek megfelelően tekint is rájuk, illetve értékeli őket.

5. A PPP nem hagyományos, hanem újszerű, alternatív közfeladat-ellátási lehetőség, melyet az állami szerepfelfogás átalakulása és a világgazdasági miliő megváltozása miatt a központi költségvetésre háruló nyomás hívott életre.

Hagyományos állami feladatellátásról van szó, ha a közfeladatok közpénzből, vagyis költségvetési forrásokból, költségvetési szerv útján valósulnak meg, leginkább igazgatási eszközök alkalmazása segítségével, s az esetlegesen létrejövő vagyonelem az állami⁸ vagyon körét gazdagítja. Alternatív közfeladat-ellátási módszereknek⁹ azokat a szolgáltatásszervezési

---

⁸ Értve ez alatt a központi és helyi önkormányzati államháztartási alrendszer vagyonát is.

⁹ HORVÁTH M. Tamás, *Közmenedzsment*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2005, 151.

megoldásokat tekintem, amelyek során a közfeladatok az állam koordinálása mellett (az állam szabályozási és szervezési funkciója), de jellemzően más, közszektoron kívüli szereplők által kerülnek megvalósításra, előbbi alanyok forrásainak, vagyis államháztartáson kívüli eszközöknek a bevonásával. Az állam tehát előbbi esetekben együttműködik más szektorok szereplőivel, például a non-profit vagy civil, az egyházi szektor, illetve a profitorientált magánszektor alanyaival a közösségi igények kielégítése során. Számos alternatív közfeladat-ellátási megoldás különböztethető meg. A PPP is ezek egyike.

A PPP nem tekinthető a hagyományos állami feladat-ellátás metódusának, ám az a hipotézis, mely az állami szerepfelfogás átalakulásában és a világgazdasági milió megváltozásában látta a jogintézmény létrejöttének okát, nem nyert igazolást a kutatások során. Ehelyett azt állíthatjuk, hogy a PPP, mint a magánszektor és a közszektor együttműködése a közösségi igények kielégítése során régre visszamenő hagyományokkal bír bizonyos jogi, illetve társadalmi kultúrákban, nem annak kialakulása, hanem rohamos terjedése, s népszerűségének robbanásszerű növekedése köthető az állami szerepek és a világgazdasági milió 1970-es és 1980-as évek során történő megváltozásához, átalakulásához.

6. Amennyiben a PPP egy hosszú távon életképes jogintézmény, akkor képes az őt életre hívó közösségi igények megváltozásához alkalmazkodni.

A dolgozat harmadik része úgy gondolom, alkalmas a kutatások kezdetén felállított hipotézis alátámasztására, annak igazolására, hogy a PPP a mai napig élő, használt, s az átalakuló gazdasági és közösségi igényekhez alkalmazkodni képes jogintézmény.

A kilencedik fejezetből kitűnik, hogy Európai Unió, illetve tagállamai napjainkban is alkalmazzák a PPP-t, mint a közösségi igények kielégítésének egyik lehetőségét, főleg infrastrukturális beruházások kivitelezésére, különösen közlekedési, oktatási, egészségügyi, illetve egyre gyakrabban környezetvédelmi célokat szolgálva. E beruházások számossága, s így költségvonzata tekintetében megfigyelhető bizonyos ciklikusság. Találunk példát a jogintézmény új típusú hasznosítására az Unióban, ugyanis a PPP-t a Horizont 2020 Keretprogram kutatás-fejlesztési célok elérésére is igénybe veszi, ami a PPP alkalmazási lehetőségeinek újraértelmezéseként fogható fel.

A PPP-vel szemben megfogalmazott kritikai észrevételekre mintegy reflektálva jelentek meg a XXI. században az úgynevezett PuP (*public-public partnership*) vagy P2P (*public to public*) szerződések, amelyek esetén két vagy több közszektorbeli szervezet együttműködéséről

van szó, mely együttműködés szolidaritáson alapul, s valamelyik, közfeladatot ellátó partner kapacitásának, illetve hatékonyságának fejlesztési célját szolgálja, kiküszöbölve ezzel a PPP néhány az állam oldalán jelentkező előnytelen sajátosságát, mint például a magas tranzakciós költségek vagy a magánszektor részéről jelentkező profitorientáció.

A dolgozatot tizenegyedik fejezetében olvasható, hogy bizonyos alakváltozatban hazánkban is feltűnnek a tárgyalt jogintézményhez hasonló jogi konstrukciók a stadionépítési projektek kapcsán, melyek közül bizonyos beruházások a PPP és a PuP szerződések jegyeit elegyítő megoldásoknak tűnnek.

Az értekezés záró fejezetében a PPP kapcsán a XX. század végén, XXI. század elején megfogalmazott kritikákat mutattam be. A fejezet rávilágít arra, hogy a PPP se nem csodafegyver, se nem gyógyír az egyes államok költségvetési egyensúlytalanságára, és a jogintézmény önmagában nem járul hozzá az államadósság csökkentéséhez sem. Ám ad egy lehetőséget a forráshiánnyal küzdő államok számára, hogy korlátozott költségvetési lehetőségeik ellenére előrébb hozzák időben szükségleteik kielégítését, a profitorientált magánszektorbeli alanyokkal kötött hosszú távú szerződések aláírásával. Egyfajta halasztott részletfizetési konstrukciót hozva ezzel létre, melyek drágábbak, mint az egyösszegű, azonnali vásárlás.

Összességében megállapítható, hogy a PPP egy komplex szerződéses konstrukció, mely számos közfeladat-ellátási területen jelentheti a hagyományos állami beruházások alternatíváját, s mely alkalmazkodni képes az őt életre hívó társadalmi és gazdasági igényekhez. Gyakorlati alkalmazása azonban a hosszú szerződési idő és a profitorientált magánszektorbeli partnerek közösségi igény-kielégítésbe vonása miatt nem mentes az ellentmondásoktól, s pont előbbi sajátosságok miatt, illetve a rövid távú költségvetési tervezés és szakpolitikai célok középtávú változása miatt, állandó szakmai, illetve szakpolitikai viták tárgya lehet használatuk.

5. A kutatás eredményeinek hasznosítási lehetőségei

Az értekezés által pénzügyi jogi aspektusból feltárt témakör eddig kevésbé képezte hazánkban vizsgálatok tárgyát. A témából komplex, átfogó, pénzügyi jogi, nem-eljárásjogi aspektusú, közfeladat fókuszú elemzés eddig nem készült, így a munka, illetve az összefüggésekből

levont következtetések hiánypótló, rendszerező szereppel bírnak a hazai pénzügyi jogi szakirodalomban.

A dolgozat hozzájárul a PPP szerződésekről eddig meglévő elméleti ismeretek bővítéséhez, azzal, hogy

- a hazai jogirodalomban eddig publikált tanulmányokhoz képest újragondolja a PPP definícióját;
- törekszik a lehető legrészletesebben bemutatni a PPP ügyletek csoportosítási lehetőségeit;
- összegyűjti, s rendszerezi e szerződésekkel kapcsolatos előnyöket, valamint hátrányokat;
- bemutatja a PPP ügyletek más közpénzügyi kérdésekkel meglévő összefüggéseit;
- feltárja bizonyos közfeladat-ellátási területeken a PPP ügyletekkel kapcsolatos hazai gyakorlatot a rendelkezésre álló Állami Számvevőszéki jelentések, valamint a központi költségvetési és zárszámadási törvények elemzése útján,
- igazolja, a dolgozat tárgyát adó szerződések jelenleg is létező, alkalmazott, a folyton változó társadalmi igényekhez alkalmazkodni képes jogintézmények.

A disszertáció a gyakorlat számára is szolgál hasznosítható eredményekkel akkor, amikor a PPP hazai alkalmazásában meglévő problémákat, ellentmondásokat egyes közfeladat-ellátási területenként feltárja, s megállapítja, hogy:

- Szükség volna a szabályozási vákuum felszámolására, ugyanis kifejezetten a hosszú távú állami szerződések létrehozására vonatkozó jogi normák hiányoznak a mai magyar jogrendszerből. Korábban voltak erre nézve töredékes előírások államháztartási törvényünkben, ám az nem vonatkozott a helyi csak a központi kormányzati szint által aláírt ilyen ügyletekre.
- Továbbá törekedni kéne a stabil jogszabályi környezet biztosítására, hisz a gyorsan változó jogi normákat a profitérdekelt felek kockázatként értékelik, s beárazzák, melynek eredménye a költségek növekedése lesz. Előbbi okokból célszerű a fejlesztési prioritások közpolitikai állandóságát is célul tűzni.
- Fontos volna a különböző közfeladat-ellátási alternatívák objektív összehasonlítását kötelezően – már a beruházásról szóló döntés meghozatala után – előíró normák elfogadása és jogrendszerbe iktatása.

- A PPP projektek megvalósítása és működtetése során lényeges, hogy az ellenőrzés jogát az állam tartsa fent magának, azt ne szervezze ki, valamint, hogy éljen is vele.
- Lényeges, hogy a magánszektor nem teljesítése, nem szerződészerű, késedelmes teljesítése esetén következetes szankcióalkalmazás ne maradjon el. Sok hazai beruházásnál volt probléma a szankciók, s ezek révén az állami érdekérvényesítés elmaradása.
- Továbbá nagy szükség volna a forrásfelhasználás, s így a közpénzfelhasználás transzparenciáját garantáló normarendszerre, mely egyrészt a következetes ellenőrzés, s eme ellenőrzések eredményeinek nyilvánosságra hozatalában, másrészt a költségvetési, illetve zárszámadási adatok: részletezett (projektenként elkülönülő), azonos formájú feltüntetésében nyilvánulhatna meg. Gond például, hogy nálunk a költségvetési, illetve zárszámadási törvények az egyes minisztériumokhoz tartozó PPP projekteket összevontan kezelik, s így az egyes beruházásokra szánt összegek nem különülnek el. A transzparenciához tartozik még az is, hogy a közpénzt felhasználó vállalatok ne hivatkozhatnak üzleti titokra a hozzájuk utalt közpénz felhasználása kapcsán, s biztosítsák eme adatok nyilvánosságát.

Nyilvántartási szám: DEENK/214/2016.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Varga Judit
Neptun kód: IWD4KP
Doktori Iskola: Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10034415

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (18)

- Varga, J.:** A PPP mint gyűjtőfogalom.
Pro futuro. 6 (1), 62-78, 2016. ISSN: 2063-1987.
- Varga, J.:** A PPP szerepe a visegrádi államok közlekedési infrastruktúra fejlesztésében.
Miskolci Jogi Szemle. 11 (1), 84-99, 2016. ISSN: 1788-0386.
- Varga, J.:** A hazai kormányzati szerepek a sport finanszírozásában: vagyongazdálkodás.
In: A sportjog közpénzügyi alapjai. Szerk.: Bartha Ildikó, Bordás Péter, Nagy Emília, Varga Judit, Szerzői kiad., Debrecen, 97-127, 2016. ISBN: 9789631250978
- Varga, J.:** A helyi közösségi közlekedés.
In: Önkormányzati vagyongazdálkodás. Szerk.: Hoffman István, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1-14, 2016.
- Varga, J.:** Magyar helyi önkormányzatok esete a 3P-vel.
In: Önkormányzati vagyongazdálkodás. Szerk.: Hoffman István, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1-17, 2016.
- Varga, J.:** Public-Private Partnership az Európai Unióban.
Jog, állam, politika. 8 (2), 75-100, 2016. ISSN: 2060-4580.
- Varga, J.:** 3P és a magyar helyi önkormányzatok: Egy jogintézmény alkalmazásának defektusai.
Pro futuro. 4 (1), 80-96, 2014. ISSN: 2063-1987.
- Varga, J.:** A hosszú távú kötelezettségvállalás és a tárgyévén túli költségvetési tervezés szabályozásának alakulása államháztartási törvényünkben.
Profectus in Litteris. 5, 363-370, 2013. ISSN: 2062-1469.
- Varga, J.:** Az államadósság-kezelés és a hosszú távú állami kötelezettségvállalás kérdései Alaptörvényen innen, Alaptörvényen túl.
In: Az új Alaptörvény és a jogélet reformja. Szerk.: Varga Norbert, SZTE Állam- és Jogtud. Doktori Isk., Szeged, 309-317, 2013. ISBN: 9789633061428

10. **Varga, J.:** Kollégiumok PPP-ben: lesznek vagy vesznek?
In: Jelenségek a városi kormányzás köréből. Szerk.: Horváth M. Tamás, Dialóg Campus, Budapest ; Pécs, 45-62, 2013. ISBN: 9786155376085
11. **Varga, J.:** PPP (a) börtönben.
In: Kilengések : közszolgáltatási változások. Szerk.: Horváth. M. Tamás, Dialóg Campus, Budapest ; Pécs, [309]-323, 2013. ISBN: 9789639950900
12. **Varga, J.:** Koncesszió és PPP, mint közigazgatási szerződések.
In: Miskolci Egyetem Doktorandusz Fóruma Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa / [szerk. Stipta István] ; [Írták] Arany Péter, Emese Bányi, Attila Béres, Bodó László, Andrea Bokros, Gergely Cseh, Forgács Tünde, Fülöp György, Gál Fruzsina, Zoltán Gyirán, Gyüre Annamária Csilla, Hajdu József Ákos, Jámbor Adrienn, Juhász Andrea, András Kardos, Orsolya Kárpáty, Ádám Gábor Kovács, Ágnes Kovács, Vilmos Csongor László, David Talabos dr Nikolett Lukács; György Marinkás; Petra Mihányi; Molnár Dalma Pető Alexandra; Kornél Rétfalvi; Magdolna Somogyi; Balázs Szabó, Szandra Kinga Szabó, Szilágyi Szabolcs, Andrea Noémi Tóth, Trunkos Anita Krisztina, Udvarhelyi Bence, Orsolya Vaktor, Varga Judit, Zoványi Nikolett, Zsiros Annamária, Miskolci Egyetem, Miskolc, 205-209, 2012.
13. **Varga, J.:** PPP börtönök.
Profectus in Litteris. 4, 256-264, 2012. ISSN: 2062-1469.
14. **Varga, J.:** Három P a magyar felsőoktatásban.
Profectus in Litteris. 3, 327-334, 2011. ISSN: 2062-1469.
15. **Varga, J.:** Maradnak vagy eltűnnek a 3P-s kollégiumok?
Pro publico bono : Állam- és közigazgatástudományi szemle [elektronikus dokumentum]. 1 (1), 1-14, 2011. ISSN: 2062-7165.
16. **Varga, J.:** PPP: Kicsi többlet? - "Kicsit több lett. Maradhat?".
Debreceni jogi műhely [elektronikus dokumentum]. 8 (2), 1-16, 2011. ISSN: 1786-5158.
17. **Varga, J.:** PPP: Volt. Van. Lesz?
Gazdaság és jog. 19 (2), 17-23, 2011. ISSN: 1217-2464.
18. **Varga, J.:** Gondolatébresztő a PPP magyarországi alkalmazásához.
Debreceni jogi műhely [elektronikus dokumentum]. 7 (3), 1-10, 2010. ISSN: 1786-5158.

További közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (7)

19. **Varga, J.:** A hazai központi adóigazgatási szervezetrendszer változása a rendszerváltástól napjainkig, s a jelenlegi adóhatósági struktúra kapcsolatrendszere.
Közjogi szemle. 9 (2), 48-56, 2016. ISSN: 1789-6991.
20. **Varga, J.:** Az önkormányzati gazdasági társaságok helye, szerepe és korlátai.
In: Önkormányzati vagyongazdálkodás. Szerk.: Hoffman István, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 1-12, 2016.
21. **Varga, J.:** Stadion mustra: Hagyományos állami beruházások, vagy mégsem?
Kozjakavak.hu [elektronikus dokumentum] : az MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport blogja. 2, 1-4, 2016. ISSN: 2498-7190.
22. **Varga, J.:** The Hungarian Tax Administration System and its connection network.
In: Tax Authorities in the Visegrad Group Countries. Common experience after accession to the European Union. Ed.: by Marcin Burzec, Pawel Smolen ; by Tamás Horváth M., Pawel Smolen, Marcin Burzec, Gabriella Csűrös, Michalina Duda-Hyz, Beata Kucia-Gusciora, Lubica Masárová, Michal Maslen, Pavel Matousek, Kristyna Müllerová, Monika Münnich, Zdenka Papousková, Piotr Pomorski, Judit Varga, Wydawnictwo Kul, Lublin, 115-137, 2016. ISBN: 9788380612051
23. **Varga, J.:** 3P: Életképtelen jogalkotási vadhajítás vagy a közösségi igények kielégítésének működőképes alternatívája.
Kozjakavak.hu [elektronikus dokumentum] : az MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport blogja. 1, 1-4, 2015. ISSN: 2498-7190.
24. **Varga, J.:** A PPP és a közúti közlekedési infrastruktúra Közép-Kelet-Európában.
Kozjakavak.hu [elektronikus dokumentum] : az MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport blogja. 1, 1-5, 2015. ISSN: 2498-7190.
25. **Varga, J.:** Infrastruktúrafejlesztés: Így vagy úgy?: Sport XXI. Létesítményfejlesztési Program vs. Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program.
Kozjakavak.hu [elektronikus dokumentum] : az MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport blogja. 1, 1-6, 2015. ISSN: 2498-7190.

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetria ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2016.08.16.